

Nr 80

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av Skoklosters slott och samlingar.

(5:e avd.)

I propositionen nr 63 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 10 mars 1967, föreslagit riksdagen att a) till Förvärv av Skoklosters slott och samlingar för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 25 000 000 kr.; b) till Skoklosters slott för budgetåret 1967/68 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 185 000 kr.

I propositionen erinras om statsmakternas ståndpunkt vid tillkomsten 1963 av lagstiftningen om avveckling av fideikommissen, att särskilda åtgärder bör vidtas, om det till ett fideikommiss som står under avveckling hör kulturvärden av sådan art att deras bevarande är av synnerlig vikt från allmän synpunkt. Vidare framhålls att denna synpunkt i särskild grad äger tillämpning i fråga om Skoklosters fideikommiss, som från kultursynpunkt intar en särställning bland fideikommissen. I propositionen föreslås att staten tar på sig ansvaret för att Skoklosters slott och samlingar förblir odelade och att de sätts i stånd och underhålls. Under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande har i sådant syfte ett avtal träffats med fideikommissinnehavaren om överlåtelse till staten av Skoklosters slott och till fideikommisset hörande övrig egendom för en köpesumma av 25 milj. kr. Enligt avtalet överläts utan särskilt vederlag även ett markområde om 11 hektar till staten. Kungl. Maj:t hemställer att nämnda belopp anvisas. Tillträde skall enligt avtalet ske, om Kungl. Maj:ts godkännande lämnas före den 1 juli 1967, den 1 september 1967 och annars den 2 januari 1968.

Enligt propositionen avses förvaltningen av Skoklosters slott tills vidare anförtros en särskild provisorisk styrelse. Kostnaderna för förvaltningen budgetåret 1967/68 uppskattas till 185 000 kr., vilket belopp föreslås anvisat på riksstaten under en särskild anslagsrubrik.

Utskottet. Godset Skokloster är beläget i Skoklosters socken i Uppsala län. Slottsbyggnaden började uppföras år 1654 och beräknas ha blivit färdigställd mot slutet av 1670-talet. Genom testamente förordnade år 1701 godsets dåvarande ägare att »das Haus Scho Kloster» med allt vad därinom fanns skulle utgöra fideikommiss. Det har ansetts att fideikommissförordnandet omfattar en-

dast själva slottsbyggnaden med därtill hörande lösa inventarier men intet därutöver och således inte ens den mark som byggnaden står på. De ursprungliga samlingarna har sedermera utvidgats genom särskilda fideikommissförordnanden.

Redan i propositionen 1963:5 med förslag till lagstiftning om avveckling av fideikommiss underströks, att Skoklosters slott och samlingar tillhör våra förnämsta kulturminnesmärken och att det därför var synnerligen angeläget att fideikommisset fick förbli odelat. Behovet av särskilda åtgärder i fråga om fideikommisset har aktualiserats genom ansökan från fideikommissets innehavare om att få försälja vissa delar av samlingarna.

I förevarande proposition föreslås att slottet och samlingarna förvärvas av staten för ett belopp av 25 milj. kr. i enlighet med ett — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — med fideikommissinnehavaren träffat avtal. I samband med försäljningen av fideikommisset överlåter fideikommissinnehavaren från det honom personligen tillhöriga Skoklosters gods till staten utan särskilt vederlag den mark varpå slottet är beläget jämte intilliggande park ävensom ett område i övrigt, främst söder om slottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet — vars vederbörande avdelning avlagt besök på Skokloster — naturligt att staten tar ansvaret för att Skoklosters slott och samlingar förblir odelade och att de sätts i stånd och underhålls. Utskottet delar också departementschefens uppfattning att detta syfte bäst nås genom att slottet och samlingarna förvärvas av staten. Först härigenom får frågan om hur dessa kulturvärden odelade skall kunna bevaras en ändamålsenlig lösning och skapas garantier för att fideikommissegendomen kan bibehållas som en enhet. Utskottet vill understryka, att utskottet tillmäter det förhållandet särskild vikt att den grundläggande principen för den framtida förvaltningen skall vara att föremålsbeståndet i dess helhet — dock med undantag av det s. k. Skoklosterarkivet, som sedan cirka 70 år är deponerat i riksarkivet — hålls samlat inom slottet. Mot bakgrunden av det anförda tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag att 25 milj. kr. anvisas för förvärv av Skoklosters slott och samlingar.

Som en följd av att fideikommisset inte kunnat bära kostnaderna för driften av den museala verksamheten samt för underhåll av slottsbyggnad och samlingar innebär förvärvet att staten påtar sig inte oväsentliga kostnader för restaurering av slottet och samlingarna. Det bör emellertid samtidigt framhållas att fideikommissegendomen synes ha förvaltats med stor ansvarskänsla och att underhållet varit omfattande i betraktande av att fideikommissförordnandet inte omfattar något penningkapital. Vissa iståndsättningsarbeten på slottet och på inventarierna torde vara ganska omedelbart behövliga, varför det enligt utskottets mening är angeläget att en arbets- och tidsplan för restaureringsarbetena, inklusive fullständiga kostnadsberäkningar, snarast möjligt upprättas. Utskottet, som vill betona vikten av att dessa arbeten kommer till utförande med minsta möjliga tidsutdräkt ävensom statens ansvar för att slottet och samling-

arna kommer att väl vårdas och underhållas, förutsätter att Kungl. Maj:t till nästa års riksdag framlägger förslag om medelsanvisning för de restaureringsarbeten som befins böra utföras under budgetåret 1968/69.

Såsom framgår av det föregående överlåter fideikommissinnehavaren till staten utan särskilt vederlag ett markområde. Detta omfattar enligt propositionen 11 hektar. Enligt överlåtelsehandlingen skall med området följa rätt att tillsammans med stamfastigheten nyttja dels parkeringsplatsen vid det norr om slottet belägna motormuseet och dels ångbåtsbryggan öster om Skoklosters kyrka. Till säkerhet för denna servitutsrätt må in-teckning sökas och vinnas i stamfastigheten. Utskottet förutsätter att under remissbehandlingen framförda synpunkter beträffande vissa justeringar av de preliminära gränserna för det område, som avses skola avstyckas, i möjligaste mån kommer att beaktas.

I avvaktan på en slutlig lösning avses enligt propositionen förvaltningen av Skokloster skola anförtros en provisorisk styrelse. Departementschefen räknar vidare med att Nordiska museet skall svara för kamerala och personaladministrativa uppgifter för verksamheten vid Skokloster. För bestridande av förvaltningskostnaderna under budgetåret 1967/68 hemställs om en medelsanvisning av 185 000 kr., vilket förslag utskottet tillstyrker.

Vad departementschefen i övrigt anfört eller föreslagit har ej gett utskottet anledning till särskilt uttalande.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Förvärv av Skoklosters slott och samlingar* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 25 000 000 kr.;

b) till *Skoklosters slott* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 185 000 kr.

Stockholm den 21 april 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Axel Andersson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Svensson, Kaijser, Harry Carlsson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Ottosson, Hjorth, Åkerlund och Johan Olsson; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Blidfors, Ståhl, Almgren, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Bergman, Gustafsson i Skellefteå, Lindholm, Gustafsson i Kårby, Nelander, Björkman, Sjönell och Nilsson i Kristianstad.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.